

VALORIZAREA ECONOMICA A ZACAMINTELOR DE CUARTITE DIN REGIUNEA CERNA, JUDEȚUL TULCEA

geolog OLIMPIU VLADIMIROV

Ritmul continuu și ascendent de dezvoltare al economiei noastre naționale, ca și importanțele utilizări din ultimul timp ale cuarțitelor, sub formă de siliciu metalic, siluminiu și ferosiliciu, au determinat amplificarea lucrărilor de cercetare geologică îndreptate spre descoperirea unor zăcăminte cu o mare puritate chimică.

Obținerea de feroaliale pe bază de siliciu în cadrul primei fabrici de acest fel din țara noastră, aflată în construcție la Tulcea, a condus în ultimii ani (1971—1974) la explorarea în detaliu a cuarțitelor din zona comunei Cerna, județul Tulcea, pentru conturarea de noi rezerve în extinderea zăcămintelor parțial cunoscute, determinarea sorturilor după conținutul lor chimic și stabilirea posibilităților de preparare și valorificare în vederea obținerii unor produse de calitate superioară.

O privire de ansamblu asupra zăcămintelor de cuarțite cunoscute pe teritoriul județului Tulcea indică localizarea lor în perimetruul nord-vestic al acestuia, pe un aliniament orientat N—NV/S—SE, între localitățile 23 August—Măcin—Greci—Cerna—Mircea Vodă, (fig. 1) pe o lungime de cca. 35 km., astfel:

ZACAMINTUL BUCEAG localizat în creasta dealului Buceag, de-a lungul șoselei Văcăreni—23 August, este format din mai multe fronturi de lucru de unde se exploatează cuarțite devoniene de culoare albă-cenușie, traversate de filoane de cuarț cenușiu-vinăt. Cuarțitele sunt folosite sub formă de piatră spartă pentru stratul de uzură al șoseelor și sub formă de pietriș pentru betoane. Ele pot fi întrebuită și în industria materialelor refractare.

ZACAMINTUL ORLIGA este situat la 3 km SV de comuna Jijila în creasta și pe colinile dealului Orliga. Cuarțitele sunt de culoare albă, cu nuanțe gălbui sau cenușii și alternează cu micașisturi. Se întrebunează cu mult succes ca pietriș și în secundar ca materie primă la fabricarea produselor refractare.

ZACAMINTUL PIATRA RIOASA este amplasat în apropiere de Iglita, în prelungirea spre nord vest a Dealului Priopcea. Se exploatează cuarțite devonienice albe, cu nuanțe cenușii-negricioase sau gălbui-roșietice, dispuse în strate groase de 6—12 m, cu căderi spre NE. Între stratele de cuarțite se găsesc intercalații subordonate de filite cenușii sericită-cloritoase. Numeroasele dendrite manganoase ca și fixarea lichenilor prin gropile umplute cu praf adus de vînturi, în lipsa oricărei alte vegetații, au condus la denumirea de Piatră Rioasă. Aceste cuarțite se exploatează pe scară largă și sunt utilizate la fabricarea produselor refractare și în industria sticlei (Fabrica „9 Mai” Turda).

ZACAMINTUL PRIOPCEA este deschis în creasta dealului Priopcea la cca. 4 km SV de comuna Greci. Se exploatează o varietate de cuarțite identice cu cele de la Piatră Rioasă. Cuarțitele sunt folosite în industria ceramică și a materialelor refractare.

ZACAMINTUL CHERVANT situat la 3 km NV de comuna Cerna, în creasta dealului cu același nume a fost cercetat cu lucrări miniere de suprafață și subterane, precum și cu foraje de mică adâncime. Este constituit din cuarțite alb-cenușii cu intercalații de filite cenușii-verzui și filite sericitice.

ZACAMINTUL PARA BAIR localizat la 1,5 km NV de comuna Cerna, în continuare spre SE a dealului Chervant, este format din trei corpuri de cuarțite albe-cenușii, cu nuanțe pronunțate negricioase în partea vestică și nuanțe gălbui-roșcate în partea estică. Corpurile au fost cercetate cu lucrări miniere de suprafață și subterane, precum și cu foraje de mică adâncime.

Determinarea calității cuarțitelor din dealul Chervant și Para Bair pentru obținerea feroalajelor pe bază de siliciu ca și situația rezervelor a fost elaborată de IFLGS București.

ZACAMINTUL DEALUL CERNA situat la 1,5 km SE de comuna Cerna formează o colină de cca. 2,5 km lungime pe direcția N—S, lucrările de explorare geologică cu foraje de mică adâncime și lucrări miniere de suprafață și subterane străbătind un complex de cuarțite, șisturi sericoase și sisturi grafitoase. Acest zăcamint este cel mai bine cercetat în vederea folosirii cuarțitelor pentru obținerea produselor refractare și a feroalajelor pe bază de siliciu, cunoșindu-se în detaliu conținutul chimic, posibilitățile de înnobilare, comportarea în procesele tehnologice, precum și rezervele calculate la categoriile B, C₁ și C₂.

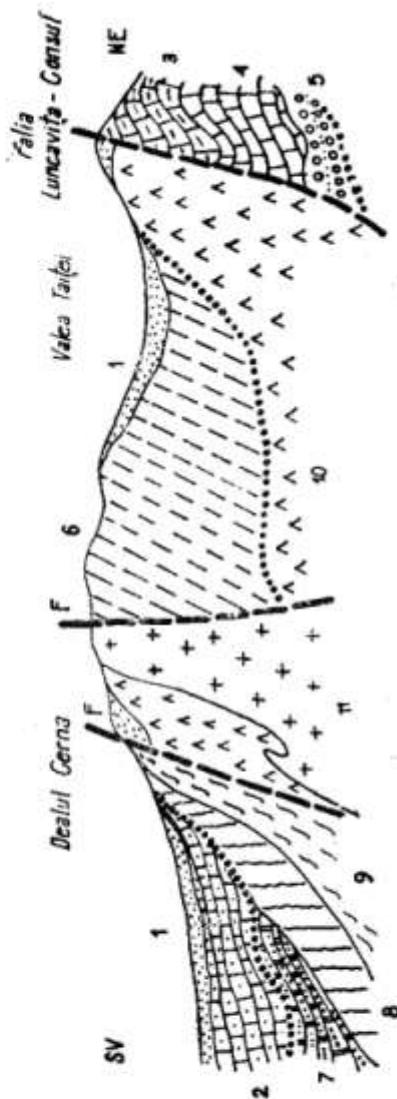

FIG. 2. PROFIL GEOLOGIC TRANSVERSAL ÎN ZONA CERNA
Scara 1:100.000

1-Loess 2-Gresiu calcareu denomânerie massive anisian-fadimene 3-Calcare cu silvite carnogene 4-Calcare conglomeratice nerfeniene 5-Gresii și silvite nerfeniene 6-formațiunea de Carapelit, devonian 8-Sisturi filiașe, calcare, quartile, silurieno 7-Gresii cuartifice, calcar, devonian 9-Cuartile și filiole silicitoase ordoviciene 10-Micasafuri, quartile, proterozoice 11-Granitic F- Fali ... Bază de formațiuni transgresivă

Din punct de vedere geologic zăcămintele de cuarțite din cadrul județului Tulcea aparțin subunității tectonice denumită zona paleozoiă (zona Munților Măcin) cuprinsă între două fali inverse (fig. 1):

— falia Pecineaga-Camena ce delimitizează spre sud unitatea paleozoiă a Dobrogei de nord de unitatea precambriană a Dobrogei Centrale și permite acesteia să incalce peste zona paleozoiă;

— falia Luncavița-Consul care permite ca zona paleozoiă (zona Munților Măcin) să incalce peste zona triasică (zona Tulcea) cu care se învecinează la est.

In cadrul acestui mare bloc tectonic se individualizează două structuri anticlinale constituite din depozite presiluriene și două structuri sinclinale umplute, ceea esteică cu formațiunea de Carapelit, iar ceea vestică cu depozite silurian-devoniene și cretacice superioare. Zăcămintele de cuarțite aparțin structurii de vest, formațiunilor devoniene și ordoviciene. In ansamblu, structura zonei se datorează orogenezei hercinești și celei chimerice vechi.

După cum rezultă din prezentarea succintă a zăcămintelor menționate mai sus, în perioada 1971-1974, IFLGS București prin geologii M. Biloiu, O. Gologan și O. Vladimirov a cercetat în detaliu regiunea Cerna, atât în zona sud-estică (D. Cerna) cât și în partea de nord-vest (D. Para Bair și Chervant), pentru asigurarea unor rezerve corespunzătoare utilizării cuarțitelor în metalurgie. In vederea obținerii de ferofalaje pe bază de siliciu.

Lucările de explorare geologică au evidențiat faptul că zăcămintul D. Cerna (cercetat parțial de geologii C. N. Albu și V. Bacală încă din anul 1954 pentru folosirea cuarțitelor în obținerea produselor refractare acide) este format din 8 coruri bine individualizate (fig. 3), de dimensiuni și forme variate orientate NV-SE, prezintindu-se într-o formă stâncosă, cu pereti abrupti în special în partea vestică, inclinările fiind cuprinse între 15-30°. Lungimea corupurilor este cuprinsă între 550 m (corful V) și 47 m (corful III), iar grosimea medie variază între 20 m (corupurile II și III) și 110 m (corful V). Corpul cel mai bine dezvoltat care constituie zăcămintul propriu-zis este corpul V.

Cuarțitele se prezintă ca o rocă monominerală foarte compactă, extrem de dură, de culoare ce variază de la alb la fumuriu-inchis. În afară componentului principal, cuartul, nu se observă, macroscopic, decât depuneri limonitice pe fisuri.

Urmărînd structural, zona zăcămintului se prezintă, de la NE la SV, astfel (fig. 2):

— roci proterozoice superioare cu tendință de a încălcea rocile ordoviciene din est printr-o linie de ruptură orientată nord-vest;

— urmează ordovicianul care constituie dealul Cerna cu niveli cuarțitice care străpung restul rocilor ordoviciene. Ordovicianul tinde să se suprapună rocilor mai slab metamorfozate ale silurianului printr-o linie de dizlocație unghiulară între cele două formațiuni. Raportul ordovician-silurian este tectonic;

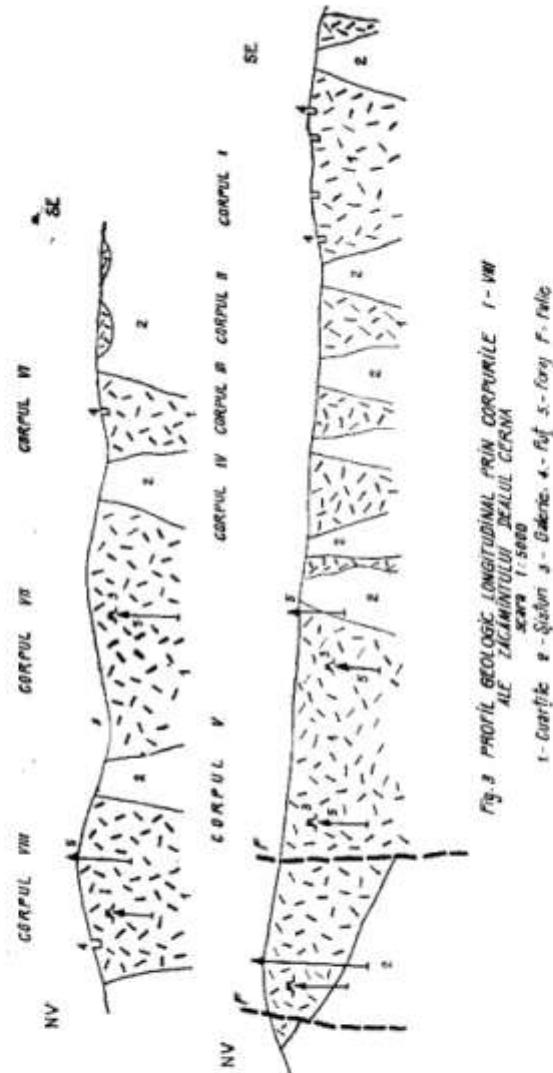

Fig. 3 Profil geologic longitudinal prin corpurile I - IV ale zăcământului de la Cernești
Scara 1 : 5000

1 - Cuarțific 2 - Sistemic 3 - Gresic 4 - Rul 5 - Foraj F. Palec

— silurianul dispărind sub loess nu i se cunosc raporturile cu rocile devoniene ce apar în vestul șoselei Cerna-Horia;

— devonianul ce urmează spre vest prezintă două orizonturi nete, unul inferior grezos-cuarțitic și unul superior, calcaros;

— transgresiv și discordant peste formațiunile prezentate, în partea SV a zăcământului apar depozitele cretacicului superior constituie din gresii calcaroase de vîrstă cenomaniană, cu inclinări spre vest ce variază între 20° — 35° .

Modul de prezentare spațială a corpilor de cuarțite cu aspectul de macro și micro budine în masa sisturilor sericito-cloritoase și cuarțice, constituie urmarea comportării rocilor la acțiunile mișcărilor tectonice.

Pentru stabilirea compoziției chimice a cuarțitelor toate probele au fost analizate pentru SiO_2 , Al_2O_3 , Fe_2O_3 , CaO , MgO , TiO_2 , P_2O_5 , S , P.C., și H_2O la 105° . Informativ, la un număr de probe s-a analizat și Na_2O , K_2O și Cr pe considerent că utilizarea cuarțitelor la obținerea ferofalajelor urmează să se producă pentru prima dată în țara noastră, iar condițiile de calitate, elementele nocive în general, nu sunt suficient precizate, existând valori minime și maxime diferite la mai mulți componenti.

Cuarțitele din D. Cernești, prin sfârșire și clasare, pierd o parte din mineralele dăunătoare situate de obicei pe planele de șistuozație sau ca umpluturi ale fisurilor. Ca urmare, se produce o ușoră imbogățire în SiO_2 . Ele pot fi utilizate atât ca material refracțiar (clasele mari de 20 mm), cât și la fabricarea ferosiliciului (clasele mari de 50 mm). Din tabelul 1 se constată că în ambele granulari clasele granulometrice mari de 20 mm au conținutul chimic solicitat în procesul de fabricație și anume: SiO_2 minimum 98%, Al_2O_3 maximum 1%, Fe_2O_3 maximum 1%, CaO maximum 0,8%, umiditate 5%.

Din compararea datelor obținute prin încercări tehnologice și cele din literatura de specialitate rezultă următoarele:

1) din punct de vedere al compoziției chimice probele de cuarțite atestă posibilitatea utilizării lor în procesul de fabricație al ferosiliciului (marca FeSi_2 , FeSi_1 și FeSi_4 STAS 7436—66), deoarece:

- conținutul de SiO_2 este cuprins între 97,52—98,29%;
- conținutul de P_2O_5 și Al_2O_3 se află în limita admisă de maximum 0,02%, respectiv 1%;

— suma oxizilor CaO și MgO este situată sub 1%;

2) conținutul de SiO_2 este mai ridicat 98,04% în proba cu granulație mare (60—100 mm) față de probele cu granulație mai mică 97,52% (la granulația 20—40 mm) ca urmare a clasării după sfârșire;

3) spălarea probelor cu apă contribuie la eliminarea parțială a impurităților, influența maximă a acestei operații observindu-se la probele cu granulație mică;

4) comportarea la cald a probelor de cuarțite a scos în evidență:
— creșterea fisurării și a gradului de sfârșitare a cuarțitelor cu ridicarea temperaturii fără a se prăfui măruntul sub 10 mm obținut la 1500°C , a fost de max. 1,5% și sub 5 mm de 2,5%;

— tendința, indiferent de granulația inițială a probelor cercetate de a se mărunți prin încălzire la 1500°C cu precădere în limitele 20–40 mm (55–89,3%);

5) deoarece sfârșitare la cald a cuarțitelor este maximă la 1500°C și nu conduce la prăfuirea lor, nu afectează practic permeabilitatea înărcăturii. Deci, comportarea la cald a cuarțitelor de dealul Cerna se consideră corespunzătoare.

Condițiile tehnico-miniere de exploatare, în funcție de structura, poziția, grosimea și forma corpurilor de cuarțite permit extracția în carieră, fără dificultăți, a substanței minerale utile. Corpurile se pot exploata în trepte de 15 m, descendente, numărul lor variind de la 2 (corpurile II și III) la 10 (corpul V), valoarea raportului suprafață steril/suprafață util fiind cuprins între 0,52 (corpul V) și 0,76 (corpul I).

Exploatarea se poate efectua pînă la nivele ce variază de la corp la corp (cota –76 la corpul I și +208 la corpul VI) în funcție de posibilitățile tehnice și de gradul de rentabilitate al extracției.

Lucrările de explorare geologică executate în zona de nord-vest a comunei Cerna, în dealurile Para Bair și Chervantul au arătat caracteristici calitative asemănătoare cuarțitelor din Dealul Cerna. Zona zăcămintelor se dezvoltă pe un aliniament NV–SE, inscriindu-se în structura de vest a munților Măcin, cuarțitele fiind situate în șisturi clorito-sericitoase, uneori cuarțoase. Ele constituie o bandă aproape continuă pe cca 7 km, cuprinzînd pe toată lungimea său masivul Priopcea.

În dealul Chervant cuarțitele constituiesc corperi continui pe distanțe mari, separate prin benzi groase de șisturi, dimensiunile corpului I care a fost cercetat cu lucrări de explorare fiind de 650 m lungime și 60 m grosime.

În dealul Chervant cuarțitele constituiesc corperi continui pe distanțe mari, separate prin benzi groase de șisturi, dimensiunile corpului I care a fost cercetat cu lucrări de explorare fiind de 650 m lungime și 60 m grosime.

Spre deosebire de corpurile de cuarțite din D. Cerna, cele din Para Bair și Chervant prezintă intercalații de șisturi sericito-cloritoase în cadrul fiecărui corp, continuindu-se cu mici sinuozații pe toată lungimea corpurilor. Intercalațiile au cauză tectonică, ele mobilizindu-se ca roci plastice pe liniile de fractură ale cuarțitelor.

Cuarțitele sunt fin cristalizate, compacte, extra dure și au culoarea de la alb-lăptos la fumurie-negricioasă.

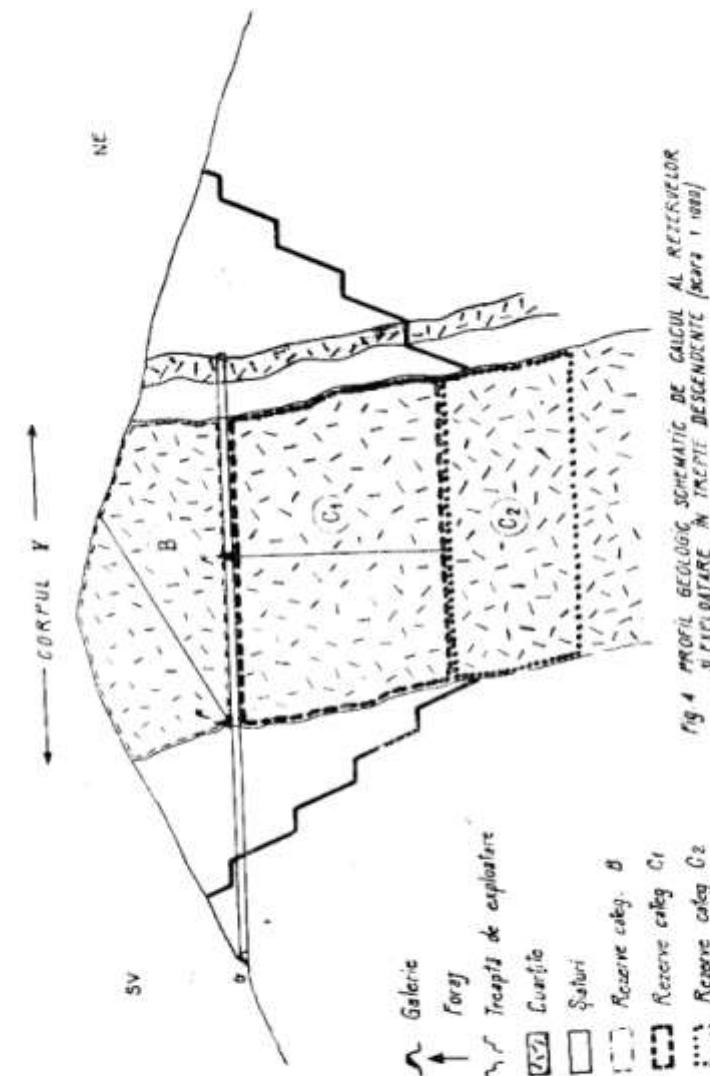

Fig. 4. PROFIL GEOLOGIC Schematic, DE CACUL AL REZERVALEOR ÎN TREPTE DESCENDENTĂ (scara 1:1000)

C O N C L U Z I I

Pe baza datelor obținute în urma încercărilor de laborator și tehnologice, cuarțitele din Dealul Cerna corespund din punct de vedere al compoziției chimice, cu o compoziție la cald satisfăcătoare și se pot utiliza în stare granulată (50—100 mm) și spălate la fabricarea ferosiliciului. De asemenea, ele se pot întrebuița cu bune rezultate pentru fabricarea cărămizilor silice și parțial pentru mase refractare necesare căpușirii cuptoarelor de inducție cu creuzet.

Existența zăcămintelor în apropierea șoselei asfaltate Măcin-Tuleea, la o distanță de 0,5—2,00 km est de aceasta, înlesnește transportul spre unitatea prelucrătoare de la Tuleea (cca 55 km între Cerna și Tuleea), fapt care constituie un avantaj economic deosebit.

Extracția producției de cuarțe se poate realiza în carieră, în trepte descendente, urmând ca adâncimile de exploatare pe coruri să fie determinate prin studii tehnico-economice de exploatare. Faptul că zăcămintele sunt constituite din coruri suficient distanțate între ele, face ca exploatarea în carieră să se realizeze concomitent la mai multe coruri fără a se influența negativ una pe alta. Exploatarea concomitentă asigură și realizarea unei producții eti mai mari posibile.

În procesul de preparare mecanică toate produsele rezultate pot fi valorificate, prețul de cost estimativ fiind de 40—50 lei pe tonă de minereu preparat.

Atât mineralogic cât și chimic se constată o foarte mică variație între cele 8 coruri din Dealul Cerna, cele 3 coruri din dealul Para Bair și corpul I Chervant, ceea ce indică o uniformitate evidentă, chimică și mineralologică a tuturor coruprilor. Din rezultatele parțiale ale analizelor chimice și probelor tehnologice, efectuate asupra cuarțitelor din Para Bair și Chervant rezultă îndeplinirea condițiilor calitative pentru fabricarea ferosiliciului.

Cercetarea de detaliu a cuarțitelor din regiunea Cerna (Dealul Cerna, Para Bair, Chervantul) demonstrează posibilitatea preparării și valorificării lor în vederea ferosiliciului, față de întrebuițările cunoscute pînă acum (industria materialelor refractare, a abrazivilor, prepararea betoanelor, etc.).

Tabelul 1
Continut chimic pe clase granulometrice în mediu uscat și umed a unei probe tehnologice de cuarțe din zăcămintul Dealul Cerna (după ICEMIN)

Clasa granulom. mm %	Compoziția chimică						
	SiO ₂	Al ₂ O ₃	TiO ₂	CaO	MgO	TiO ₃	MnO
Proba inițială							
+100	0,3	98,22	0,62	0,43	0,054	0,04	0,14
+90	9	98,21	0,68	0,45	0,079	0,04	0,17
+80	8,7	98,25	0,69	0,41	0,063	0,05	0,17
+60	14	98,25	0,69	0,45	0,062	0,045	0,16
+50	19,7	98,03	0,65	0,45	0,071	0,050	0,16
+40	8	98,19	0,62	0,47	0,104	0,059	0,17
+30	10,2	98,02	0,63	0,48	0,091	0,059	0,17
+20	10,5	98,03	0,68	0,49	0,11	0,052	0,17
+15	8,8	97,79	0,78	0,56	0,049	0,17	0,51
-10	10,8	97,08	0,86	0,58	0,14	0,072	0,18
Proba clasată granulometric, mediu uscat							
+100	0,2	98,00	0,62	0,46	0,075	0,05	0,15
+90	8,2	98,13	0,65	0,47	0,09	0,06	0,17
+80	8,1	98,15	0,66	0,41	0,081	0,06	0,17
+60	12,4	98,02	0,65	0,42	0,09	0,06	0,18
+50	19,6	98,01	0,64	0,51	0,093	0,06	0,13
+40	12,1	98,01	0,69	0,49	0,10	0,063	0,17
+30	10,1	97,96	0,69	0,47	0,13	0,07	0,17
+20	9,2	97,52	0,71	0,44	0,15	0,065	0,17
+15	4,1	97,23	0,87	0,58	0,16	0,07	0,18
+10	4,9	97,00	0,91	0,63	0,21	0,08	0,19
-10	11,1	97,00	0,91	0,63	0,21	0,08	0,19
Proba clasată granulometric, mediu umed							
+100	0,2	98,00	0,62	0,46	0,075	0,05	0,15
+90	8,2	98,13	0,65	0,47	0,09	0,06	0,17
+80	8,1	98,15	0,66	0,41	0,081	0,06	0,18
+60	12,4	98,02	0,65	0,42	0,09	0,06	0,18
+50	19,6	98,01	0,64	0,51	0,093	0,06	0,13
+40	12,1	98,01	0,69	0,49	0,10	0,063	0,17
+30	10,1	97,96	0,69	0,47	0,13	0,07	0,17
+20	9,2	97,52	0,71	0,44	0,15	0,065	0,17
+15	4,1	97,23	0,87	0,58	0,16	0,07	0,18
+10	4,9	97,00	0,91	0,63	0,21	0,08	0,19
-10	11,1	97,00	0,91	0,63	0,21	0,08	0,19

BIBLIOGRAFIE

- BILOIU M., GOLOGAN O., (1973) Raport geologic de sinteză cu situația rezervelor de cuarțite determinate prin lucrările de prospecție și explorare, executate la D. Cerna, județul Tulcea, în anii 1954 și 1971—1973 IFGLGS București.
- BRANA V., (1967) Zăcăminte nemetalifere din România, Ed. Tehnică, București, pag. 463—465.
- GHIDUL EXCURSIILOR, DOBROGEA. (1961) Asociația geologică Carpato-balcanică, Congresul al V-lea, București.
- ICEMIN (1971) Cercetări de sfârșinare-clasare pe cuarțitele de la Dealul Cernei, București.
- MURGOCI M. GH., (1896) Comunicarea preliminară asupra cuarțitelor din nordul Dobrogei, „Bul. Soc. St.”, An V, București, pag. 42—43.
- ONCESCU N., (1965) Geologia României, ediția III, Ed. Tehnică, București, pag. 55—67.
- PIRVU G., (1964) Carierele din RPR, Ed. Tehnică, București, p. 209—210.

Résumé

L'ouvrage comprend la présentation du cadre général, géographique et géologique des gisements des quartites du nord de Dobrogea.

Basant sur les recherches géologiques exécutées pendant les dernières années dans le périmètre de la commune de Cerna, dans les zones Dealul Cerna, Para Bair et Chervant, on fait des références en détail regardant les résultats obtenus en vue de la mise en valeur de la substance minérale utile.

Les considerations de l'auteur mettent en évidence le fait que, du point de vue qualitatif (au dessus de 97% de dioxyde de silice) des quartites de la région Cerna correspondent aux normes industrielles nécessaires pour la fabrication du ferrosilicium utilisé comme agent désoxydant à l'élaboration des aciers, comme pour obtenir des aciers spéciaux à contenu de silicium et des fontes antiacides.

Dans ce sens les gisements de quartites assureront la matière première nécessaire à la fabrique des ferronnillages à base de silicium, la première de ce type en Roumanie, en train d'être construite à Tulcea.

L'exploitation de la substance minérale utile offre une série avantages économiques certains, entre lesquels l'extraction du minerai au ciel ouvert proche en même temps de la route nationale Măcin — Tulcea, ce qui facilite le transport vers l'unité chargée de sa transformation.

L'ouvrage contribue à la connaissance de la répartition des gisements des quartites sur le territoire de département de Tulcea, en évidençiant leurs qualités technologiques et les possibilités de leur mise en valeur, en concordance avec les besoins actuels de notre industrie métallurgique.

ZACAMINTUL DE FIER DE LA IULIA — DOBROGEA DE NORD. Considerații privind importanța sa economică

geolog V. Bacalău

Introducere

În cadrul cercetărilor geologice desfășurate în Dobrogea de Nord începând din anul 1951 și pînă în prezent, pentru descoperirea și valorificarea unor noi zăcăminte de minereuri și dezvoltarea economică a regiunii, zăcămîntul de fier de la IULIA s-a bucurat de o atenție deosebită.

Localitatea IULIA este situată în județul Tulcea, la o depărtare de 35 km spre S—SV de orașul Tulcea și la 25 km spre V de gara Babadag.

Cunoscută înainte de primul război mondial sub denumirea de Clineli, izolată și fără nici o legătură cu principalele șosele județene, astăzi comuna IULIA este străbătută de șoseaua asfaltată Babadag — Măcin și racordată la rețeaua sistemului energetic național.

Morfologic, regiunea IULIA se caracterizează prin prezența unor forme de relief domoale, cu dealuri erodate și văi largi puțin adinci. Între dealuri se evidențiază virful Consul, a cărui înălțime atinge 329 m. Pantele dealurilor din jurul Iuliei sunt acoperite de o vegetație săracă, între care se observă cu ușurință aflorimente de roci eruptive și sedimentare, vizibile aproape în fiecare deal.

Apa principală din regiune este rîul Taită, care ocolește pe la nord și est dealul Consul. Taită primește ca afluenți, pîriurile Booclugea și Ackadin, după care se varsă în lacul Babadag, pe o vale largă.

Clima regiunii este continentală excesivă, cu ierni foarte friguroase și veri foarte călduroase. Precipitațiile sunt slabe atât vara cât și iarna. Vînturile bat în majoritatea timpului cu intensități variate. Iarna